

Nik Trontelj

Periodična publikacija *Znamenje ob poti*

List *Znamenje ob poti*, ki je izhajal leta 1946 v Rimu in je bil namenjen interni uporabi članov Straže, je izdajal Akcijski odbor za zedinjeno in suvereno slovensko državo (AO). AO je marca 1946 ustanovil dr. Ciril Žebot z namenom spodbujanja narodne ideje o samostojni slovenski državi, ki ne bi bila več del federativne kraljevine Jugoslavije, še manj federativne socialistične Jugoslavije, temveč del morebitne srednjeevropske zveze držav – vendar zaradi negativnih preteklih izkušenj ne več v skupni državi z Avstriji in germanskim prostorom. S tega vidika je potrebno brati in razumeti zapise v listu *Znamenje ob poti*. Digitalizacija vseh štirih številke te publikacije dopolnjuje predhodno digitalizirano gradivo dr. Cirila Žebota in »stražarjev« v letih 2021–23. Članki osvetljujejo usodo slovenskih beguncev, mednarodne razmere in slovensko državno misel. V Sloveniji je list na voljo le v eni knjižnici v obliki fotokopij.

Štiri številke na skupno 74 straneh prinašajo prispevke, ki na različne načine utrjujejo temeljno idejo AO. Ta organizacija je pozneje v ZDA izdajala tudi drugi publikaciji, Slovenska država in Slovenia Press, kjer je nadaljevala prizadevanje za suvereno slovensko državo.

V prvi številki *Znamenja ob poti* so pisci predstavili pomembne teme, ki jim razumemo kot značilne za delovanje AO. Kot pove že ime lista, so svojo idejo močno naslonili na krščansko identiteto slovenskega naroda. Namen publikacije je bil razlagati aktualne dogodke in probleme v življenju razdeljenih Slovencev in kazati pot za obnovo domovine v duhu krščanske države. Trenutno narodno nesrečo (zmago revolucije) so razumeli kot posledico osebnih in narodnih grehov ter političnih napak. Časopis je ves čas ohranjal visoko etično stališče in krščansko držo, saj je širil odločitev, da begunsko življenje velikega števila Slovencev ne bo vplivalo na njihovo držo sprave ali porodilo sovraštva do rojakov v domovini. Eden od prispevkov je ugotavljal vzroke za komunizem v Sloveniji in jih poleg splošnih političnih, gospodarskih in socialnih, našel pri sebi, pri samih katoličanih. Predvojno katoliško življenje na Slovenskem je krščanstvo prevel pozunanjilo in ga naredilo za sredstvo porajanja različnih taborov, »naših« in »vaših«. Vsekakor pa bi po njihovem prepričanju prav krščanstvo moralo biti povezovalni element povojnega življenja Slovencev, zato bi bilo

potrebno znova organizirati družbeno-politično mladinsko organizacijo po vzoru Katoliške akcije. Zavzemanje za razvoj mladinskega vpliva je bila dediščina predvojnega stražarskega gibanja. Prispevek na poseben način predstavi zasluge Slovenske dijaške zveze pod duhovnim vodstvom dr. Lamberta Ehrlicha in predsednika Toneta Tepeža. Proti okupatorju so si tedaj prizadevali za obrambo narodnih vrednot, proti komunizmu pa verskih in idejnih. Eden od prispevkov v prvi številki obravnava tudi tržaško vprašanje in ugotavlja, da slovenskega naroda pri odločanju o usodi Trsta nihče ni vprašal za mnenje, temveč je pogajanja nelegitimno vodil Edvard Kardelj, ki je bil po mnenju lista nezakonit predstavnik Slovencev, postavljen s strani jaltške konference.

Skupna druga in tretja številka se začne z obsežnim spominskim zapisom ob 4. obletnici Ehrlichovega umora, ki je AO tudi po vojni ostal vzornik in navdih. Številka nadalje vsebuje razmislek o primernem načinu posredovanja verskih vrednot mladim, z jasno vsebino, a razumljivim jezikom. Recenzija aktualne knjige filozofa J. Maritaina z naslovom *Christianisme et démocratie* razmišlja o krščanskem razumevanju demokracije, ki je služenje v ljubezni. S posebno skrbjo se list v skladu z izvirnim poslanstvom stražarjev obrne na študente ter ugotavlja izzive in ovire pri njihovem izobraževanju v begunstvu.

Zadnja, četrta številka, ki je bila precej krajšega obsega od predhodnih, je izšla ob božiču leta 1946. Prinesla je božično pismo beguncem, v katerem jih je kljub težkim razmeram spodbujala k optimizmu in veri v boljšo prihodnost. Sledilo je pismo slovenskemu narodu, žrtvi ideologije in prevare, ki je Slovencev odtegnila od starodavne krščanske pripadnosti. Temeljna ideja navaja k skupnemu nastopu vseh Slovencev, da se zavzamejo za resnično svobodo in presežejo predvojno razdeljenost ter ujetost v povojno stvarnost, kar se je izkazalo za neuresničljivo, saj je pariška mirovna konferenca že priznala Titovo Jugoslavijo in zaprla možnosti za nastanek samostojne, demokratične in zedinjene Slovenije.